

19.4.2010

1 (6)

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntönnö TEM050:00/2009 (3.2.2010)

TILINTARKASTAJAJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

HTM-tilintarkastajat ry – GRM-revisorer rf:n jäsenenä on yhteensä lähes 800 kaikista n. 1.500:sta hyväksytystä tilintarkastajasta Suomessa. Yhdistyksessämme on jäsenenä n. 700 HTM-tilintarkastajaa ja n. 100 KHT-tilintarkastajaa. Jäsenemme tarkastavat vuosittain yli 60.000 pk-yrityksen kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon.

NÄKEMYKSIÄMME SELVITYSMIEHEN RAPORTISTA

Pidätekö perusteltuna asettaa perustutkinnon vaatimukset vastaamaan pitkälti nykyisiä HTM-vaatimuksia ja täyttämään lähtökohtaisesti myös EU-vaatimukset (mm. IFRS-standardit)? Miten ratkaisuun mielestänne vaikuttavat erilaisten asiakkaiden tarpeet, tilintarkastusvelvollisuudelle tilintarkastuslaissa asetetut verrattain alhaiset raja-arvot sekä tavoite vähentää yritysten hallinnollista taakkaa? Miten arvioitte ehdotuksen vaikuttavan tilintarkastuksen kustannuksiin ja tilintarkastajien riittävyteen?

Tilintarkastajatutkinnon tulee vastata nykyistä HTM-tutkintoa

Selvitysmies Edward Andersson päätyi selvitysraportissaan esittämään nykyisten kolmen tilintarkastajajärjestelmän (HTM-, KHT- ja JHTT-tilintarkastajat) yhdistämistä yhdeksi perustutkinnoksi, eduskunnan toiveiden mukaisesti.

Yhdistyksemme näkemyksen mukaan nyt on tilaisuus selkeyttää tilintarkastajajärjestelmää selvitysraportissa esitettyä pidemmälle ja säätää **tilintarkastusalueelle yksi tutkinto ilman keinotekoisia erikoistumisen lisämoduuleja**. Yhtenäisellä tilintarkastajatutkinnolla selkeytetään kokonaiskuva tilintarkastajista asiakaskunnan ja suuren yleisön keskuudessa.

Jos tilintarkastajajärjestelmän uudistamistyössä päädyttäisiin etenemään Anderssonin ehdotuksen mukaisesti, ei tilintarkastajajärjestelmä asiakaskunnan ja suuren yleisön silmissä selkiintyisi. Suomessa olisi uudistuksen jälkeen aiemmin tutkinnon suorittaneita HTM-, KHT- ja JHTT-tilintarkastajia sekä uuden perustutkinnon suorittaneita, yksityispuolen vaativiin tilintarkastuksiin erikoistuneita

HTM-tilintarkastajat ry
GRM-revisorer rf

Kastelholmantie 2
FI-00900 Helsinki Finland
Y-0202444-4

Puh./Tel. +358 (0)9 4767 9300
Faksi/Fax +358 (0)9 4767 9306
E-mail info@htm.fi

19.4.2010

2 (6)

sekä julkisyhteisöjen tilintarkastuksiin erikoistuneita tilintarkastajia. Eli Suomessa olisi yhteensä kuusi tilintarkastajaluokkaa lähes 40 vuoden ajan, kunnes viime vuosina tilintarkastajatutkinnon suorittaneet 30-vuotiaat jättävät ammatin 70-vuotiaina.

Nykyiset tilintarkastuslaissa ja muussa yhteisölainsäädännössä asetetut erilaiset kansalliset pätevyysrajat ovat keinotekoisia ja ainoastaan edistäneet keskittymistä ja siten tilintarkastusalan rakenteiden vinoutumista.

EU-direktiivit määräävät vähimmäisvaatimukset tilintarkastajalle. HTM- ja KHT-tilintarkastajatutkinnot ovat EU:n direktiivien vähimmäistason ylittäviä tilintarkastustutkintoja. Suomessa on kansallisesti luotu kahden tilintarkastajatutkinnon järjestelmä. Tämän keinotekoisien järjestelmän avulla on ollut mahdollista luoda keinotekoisia rajoja eri tutkintojen välille.

Koska myös osaamistaso eri tutkintojen välillä on nykyisin lähes yhteneväinen, keinotekoiselle erottelulle ei ole perusteita. Tilintarkastajien asiakaskunnasta 95 % tarvitsee palveluita, joita kaikki hyväksytyt tilintarkastajat ovat päteviä tarjoamaan. Erikoistuminen yksityispuolen vaativiin tilintarkastuksiin tapahtuu joka tapauksessa työn ohessa suurissa tilintarkastusyhteisöissä ja vastaavasti julkisyhteisöjen tilintarkastuksiin näihin tarkastuksiin erikoistuneissa yhteisöissä.

HTM- ja KHT-tilintarkastajien eettisten ohjeiden sekä tilintarkastusalan standardien mukaan tilintarkastaja voi hyväksyä ainoastaan sellaiset toimeksiannot, jotka hän on pätevä suorittamaan.

- Tilintarkastusalan eettiset ohjeet (210):
Tilintarkastusammattissa toimivan tilintarkastajan tulisi suostua tarjoamaan vain niitä palveluja, jotka hän on pätevä suorittamaan.
- Tilintarkastusstandardi 315 (yhteisön ja sen toimintaympäristön käsittäminen sekä olennaisen virheen tai puutteen riskien arviointi)

Pidämme perusteltuna, että tilintarkastajatutkinnon vaatimukset asetetaan vastaamaan pitkälti nykyisiä HTM-vaatimuksia. **Teoreettisena vaatimuksena tulee olla korkeakoulututkinto.**

Tilintarkastajatutkinnon tulee täyttää EU:n vaatimukset

Nykyisin sekä HTM- että KHT-tilintarkastajatutkinnot täyttävät tilintarkastusdirektiivin edellytykset. Näkemyksemme mukaan on ehdotonta, että perustutkinnon vaatimukset täyttävät EU-vaatimukset. Ei ole perusteltua luoda uutta tilintarkastajakategoriaa, kun alkuperäisenä tavoitteena oli selkiyttää nykyistä järjestelmää.

Uudessa perustutkinnossa tulee ehdottomasti vaatia perusosaamista liittyen IFRS-standardeihin ja corporate governance –säännöksiin. Vaikka pk-yritysten tilintarkastuksissa nämä asiat harvemmin tulevat esiin, on perusosaaminen kuitenkin tärkeää. Olisi erikoista, jos tilintarkastajatutkinnossa ei vaadittaisi IFRS-standardien osaamista. Vastaavaa osaamista vaaditaan mm. KLT-tutkinnossa, joka on kirjanpitäjien tutkinto.

19.4.2010

3 (6)

Asiakkaiden tarpeet

Tilintarkastaja perehtyy asiakkaan aineistoon ja antaa tilintarkastuskertomuksen, jossa ilmaisee näkemyksensä kirjanpidosta, tilinpäätöksestä ja hallinnosta. Vakiomuotoinen tilintarkastuskertomus on asiakasyrityksen ”käyntikortti”, jolla se ilmoittaa kolmansille tahoille, että yritys on suoriutunut velvoitteistaan hyvin.

Merkittävä osa, n. 95 %, Suomen yrityksistä on pk-yrityksiä. **Pk-yrityksen omistajat ja / tai toimiva johto arvostavat suuresti vuosittain suoritettavan tilintarkastuksen yhteydessä tilintarkastajaltaan saamia, lainsäädännön rajoissa annettuja, neuvontapalveluja.** Neuvontapalvelut ovat erityisen arvostettuja pk-yrityksissä, koska hallinto-organisaatio on kevyempi kuin suurissa yrityksissä. Pk-yrityksissä ei välttämättä myöskään aina tiedosteta tilannetta, jolloin erikseen ostettavaa konsultointipalvelua tarvittaisiin. Nämä asiat tulevat usein esiin vuotuisen tilintarkastukseen liittyvissä keskusteluissa.

Asiakkaiden tarpeiden lisäksi huomioon tulee ottaa tilintarkastuksen yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten velkojien suoja, verotus sekä harmaa talous. Tilinpäätöstietoja käytetään perustana laskettaessa yhteiskunnan edellyttämiä maksuja, muun muassa yritysverotus ja arvonlisäverotus perustuvat kirjanpito- ja tilinpäätöstietoihin. Nykyisessä muodossaan suoritettu tilintarkastus antaa kohtuullisen korkean varmuuden tilinpäätöstietojen oikeellisuudesta. Mikäli nykyistä rakennetta muutetaan, merkitsee se suuria muutoksia yhteiskunnallisesti. Nämä muutokset tulevat olemaan kalliita ja niiden toteuttaminen tulee viemään pitkän ajan.

Tilintarkastuksen raja-arvojen tulee säilyä alhaisina

Suomalaisen yritystoiminnan erityispiirteet näkyvät ja niiden tuleekin näkyä myös tilintarkastusvelvollisuuden rajoissa. Suomessa on yleisimpänä yritysmuotona osakeyhtiö. Osakeyhtiössä on rajoitettu vastuu. Rajoitetusta vastuusta tulee näkemyksemme mukaan seurata velvoitteita. **Tilintarkastusjärjestelmä on olemassa oleva ja hyvin toimiva järjestelmä varmistamaan, että tilintarkastuksen kohteena olevat yhtiöt toimivat kulloinkin voimassa olevien lakien puitteissa.**

Nykyistä tilintarkastuslakia säädettäessä vapautettiin kaikkein pienimmät osakeyhtiöt tilintarkastusvelvoitteesta. Eduskunta antoi samassa yhteydessä lausuman, jonka mukaan hallituksen tulee seurata pakollisesta tilintarkastuksesta vapauttamisen vaikutuksia ja mikäli vapauttamisesta on kielteisiä vaikutuksia, hallituksen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin niiden poistamiseksi.

Julkisuudessa on ollut kevään aikana esillä muiden pohjoismaiden esityksiä pienten yhtiöiden vapauttamisesta tilintarkastusvelvollisuudesta. Näitä tarkasteltaessa pitää huomioida, että niissä on kysymys täysin erilaisista toimintaympäristöistä, jossa on esimerkiksi mahdollista, että tilintarkastaja laatii tarkastettavan tilinpäätöksen. Näkemyksemme mukaan on tärkeää korostaa kansallisia erityispiirteitä eikä seurata kansainvälisillä markkinoilla toimivia, eri kokoluokkaa olevia järjestelmiä.

19.4.2010

4 (6)

Hallinnollinen taakka

Valtioneuvosto on hyväksynyt maaliskuussa 2009 periaatepäätöksen kansalliseksi toimintaohjelmaksi yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi vuosille 2009 – 2012. Tavoitteena on, että yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa vähennetään neljänneksellä vuoden 2012 loppuun mennessä. Myös EU-tasolla on asetettu vastaava tavoite.

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi helmikuussa 2010 selvityksen yrityksille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista. Selvityksen perusteella yrityksille aiheutui eniten hallinnollista taakkaa työnantajana toimimiseen liittyvästä tiedonantovelvoitteesta, erityisesti sosiaalivakuutus- ja eläkelaitoksille tehtävistä ilmoituksista, yhteensä 424 miljoonaa euroa. Työnantajana toimimisen hallinnollinen taakka on monta kertaa suurempi kuin tilintarkastuksen hallinnollinen taakka. **Näkemyksemme mukaan säännöllisesti suoritettu tilintarkastus jopa keventää hallinnollista taakkaa ja toimii ennalta ohjaavasti.** Vuosien kuluttua havaittujen virheiden korjaaminen on hankalaa ja tulee yrittäjälle ja yhteiskunnalle kalliiksi.

Kustannukset

Tilintarkastuksen kustannus pk-yritykselle on pieni. Tutkimuksen mukaan pienen yrityksen (liikevaihto n. 200.000 euroa, taseen loppusumma n. 200.000 euroa ja henkilöstöä keskimäärin 2) tilintarkastuskustannus on keskimäärin 348 euroa vuodessa. Tilintarkastuskustannuksia on selvitetty Tilintarkastusvelvollisuuden uudistamisen taloudelliset vaikutukset –tutkimuksessa, joka toteutettiin LTT-Tutkimus Oy:ssä kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiannosta vuonna 2006.

Tilintarkastuksen varmennustason alentaminen ei näkemyksemme mukaan tuo alennusta kustannuksiin. Alemman varmuustason antavan tarkastuksen (review) hallinnollinen taakka on yrityksille lähes sama kuin ylemmän varmuustason tilintarkastuksen hallinnollinen taakka.

Sitä vastoin ylemmän varmuustason lausunto (tilintarkastuskertomus) tuo yrityksen julkaisemille tilinpäätöstiedoille enemmän uskottavuutta. Viranomaiset voivat automaattisesti aina luottaa tilintarkastettuun tilinpäätökseen, mm. vuosittaisten verotarkastusten määrä voi olla pienempi. Tilintarkastusvelvollisuus tuo tätä kautta yhteiskunnalle säästöjä.

Tilintarkastajia riittävästi myös tulevaisuudessa

Tilintarkastaja on arvostettu ammatti ja näkemyksemme mukaan tilintarkastajaksi kouluttautuminen kiinnostaa. Monta vuotta kestänyt epävarmuuden tilanne tilintarkastusalalla on varmasti vaikuttanut monen urasuunnitelmiin. Kun tilintarkastajajärjestelmän kokonaisuudistukseen tähtäävät päätökset saadaan toteutettua ja alalla on selkeästi tulevaisuutta muutaman vuoden pysähtyneisyyden jälkeen, niin uskomme, että ala kiinnostaa jälleen.

On totta, että suurten ikäluokkien jättäessä työelämän näkyvät vaikutukset tilintarkastusalallakin. Näemme kuitenkin, että tilintarkastusalalla aloittelevat ovat aiempaa useammin kokopäivätoimisia tilintarkastajia, kun vastaavasti alalta ikänsä puolesta poistuneet ovat monesti toimineet tilintarkastajana osapäivätoimisesti.

19.4.2010

5 (6)

Nykyisin alalle on vaikea päästä muuten, kuin suurten kansainvälisten tilintarkastusyhteisöjen kautta. Näkemyksemme mukaan yksi keino lisätä tilintarkastusalan harjoittelupaikkoja pienissä tilintarkastusyhteisöissä voisi olla oppisopimusrahan kehittäminen tarkoitukseen sopivaksi esim. ensimmäisen / toisen työntekijän palkkaamiseen kolmen ensimmäisen vuoden ajalta.

Tulkinta tilintarkastajakokelaan työkokemuksen sisällöstä tulee olla jatkossa nykyistä laajempaa. Direktiivit antavat mahdollisuuden laajemmille tulkinnoille ja myös Suomessa on mahdollista tulkita työkokemuksen sisältöjä laaja-alaisemmin. Mikäli turhan tiukoista työharjoitteluvaatimuksista pidetään tiukasti kiinni alan keskittyminen kasvaa edelleen, eikä se ole yhteiskunnallisesti kannatettavaa.

Tilintarkastustutkintoon olisi tulijoita talouselämän eri osa-alueilta ja tällä hetkellä pitkän ja monipuolisen työkokemuksen omaavien henkilöiden osaaminen jää hyödyntämättä, koska heitä ei ole hyväksytty tilintarkastajatutkintoon tulkittaessa työkokemussäädöksiä tarpeettoman yksipuolisesti.

Mitä mieltä olette ehdotetuista perustutkintoa täydentävistä erikoistumistutkinnoista (lisämoduulit)? Tulisiko tällaisia tutkintoja säännellä laissa vai olisiko erikoistuminen järjestettävissä muulla tavoin?

Perusasioista säädettävä laissa

Näkemyksemme mukaan tilintarkastustutkinnoista tulee säädellä pääpiirteissään tilintarkastuslaissa. Erikoistumisen osalta viittaamme vastauksemme aiemmin tässä lausunnossamme: erikoistuminen yksityispuolen vaativiin tilintarkastuksiin tulisi tapahtua työn ohessa suurissa tilintarkastusyhteisöissä ja vastaavasti julkisyhteisöjen tilintarkastuksiin näihin tarkastuksiin erikoistuneissa yhteisöissä.

Tilintarkastuslakia tulee näkemyksemme mukaan täydentää viittauksilla ko. direktiiveihin, jotta tilintarkastuslain säädökset pysyvät automaattisesti voimassa, kun direktiivejä muutetaan.

Suomessa on viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana säädetty uudesta asunto-osakeyhtiölaista, joka astuu voimaan 1.7.2010. Asunto-osakeyhtiölakiin on otettu säädökset toiminnantarkastuksesta. Myös yhdistyslakia ollaan säätämässä ja myös siihen ollaan ehdottamassa säädöksiä toiminnantarkastuksesta.

Lainsäädännössä on luotu toiminnantarkastus-instituutio, joka hämmentää sekä elinkeinoelämää ja alalle pyrkijöitä että tavallisia osakkeenomistajia. Vuonna 2007 tilintarkastuslakia säädettäessä maallikkotilintarkastusta koskevat säädökset poistettiin laista. Nyt vastaavat säädökset ollaan tuomassa takaisin lainsäädäntöön – eri nimityksellä.

Selvityksessä valvontarakennetta esitetään yhdistettäväksi ja rakennettavaksi Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan pohjalle. Mitä edellytyksiä hyväksymisestä ja valvonnasta vastaavalle toimielimelle tulisi mielestänne asettaa ottaen huomioon mm. pääomamarkkinoilla toimivien yhteisöjen tilintarkastajiin kohdistuva korostunut valvontatarve, kansainvälinen kehitys ja valvonnan riippumattomuutta koskevat näkökohdat?

19.4.2010

6 (6)

Kaikkien tilintarkastajien valvonta työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen

Näkemyksemme mukaan kaikkia tilintarkastajia valvovan tahon tulisi olla mahdollisimman riippumaton, siksi olisi hyvä, että tilintarkastajien valvonta olisi työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa.

Valvonnan keskittäminen takaa tasapuolisen kohtelun valvonta-asioiden ratkaisuisissa. Helsinkiläistä tilintarkastajaa valvotaan samoilla kriteereillä kuin rovaniemeläistä tilintarkastajaa.

Valvovan lautakunnan kokoonpanossa tulee näkemyksemme mukaan ottaa huomioon riittävä alueellinen edustus.

Asian jatkovalmistelu

Virkamiesvalmistelun tueksi tulee tämän asian jatkovalmistelua varten perustaa seurantaryhmä, jossa on riittävän monipuolinen edustus eri intressipiirien edustajia.

HTM-tilintarkastajat ry

Jukka Silvo

Alpo Salonen

Leena Kosonen

Jukka Silvo
puheenjohtaja

Alpo Salonen
1. varapuheenjohtaja

Leena Kosonen
2. varapuheenjohtaja

HTM-tilintarkastajat ry
GRM-revisorer rf

Kastelholmantie 2
FI-00900 Helsinki Finland
Y-0202444-4

Puh./Tel. +358 (0)9 4767 9300
Faksi/Fax +358 (0)9 4767 9306
E-mail info@htm.fi

